

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Candidatus Abbreviatus Jurisprudentiae Sacrae, Hoc Est,
Juris Canonici, Secundum Gregorii Papae IX. Libros V.
Decretalium Explanati Summa, Seu Compendium**

Pichler, Vitus

Augustae Vindel., 1733

Titulus XXX. De Decimis, Primitiis, & Oblationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63462)

TITULUS XXX.

De Decimis, Primitiis, & Oblationibus.

SUMMARIUM.

1. Quid sint Decimæ, præsertim Spirituales,
2. Reales & Personales, Antiquæ & Novalium.
3. 4. Quibus debeantur Decimæ:
5. 6. Præsertim Novalium propriè dictorum:
7. Et impropiè dictorum.
8. 9. An possint competere Laicis, & quomodo.
10. Quinam obligentur solvere Decimas.
11. Et quomodo obtineatur immunitas ab iis solvendis.
12. An privilegium immunitatis sit strictè interpretandum.
13. 14. Quando & quomodo solvenda Decimæ.
15. Quis sit Judex competens in causa Decimarum.
16. An, & quando etiam Laicus.
17. 18. Quid sint Primitiæ, & Oblationes.
19. Ad quem hæc pertineant.

Decimæ, nimirum Ecclesiastica, de quibus hic sermo, si sumantur *objectivè*, sunt decima pars fructuum, & lucrorum ju-

stè acquiritorum, quotannis solvenda Ecclesie ministris pro sustentatione. *Formaliter* spectant sunt jus decimandi, seu petendi decimam partem fructuum propter ministerium spirituale. *pe. c. 20. seqq. 26. & 30. h. t.* Titulus igitur, ex quo oritur jus decimandi, est sacer & spiritualis, nempe cura animarum & ministeria sacra, atque hinc si Decimæ Ecclesiasticæ sumantur propriè, & ut annexæ adhuc titulo vel officio spirituali secundùm primævam institutionem & naturam suam, sunt & vocantur *spirituales*, vel *strictè Ecclesiasticæ*, ac jus *spirituali annexum*. Si vero separentur à titulo spirituali & jure ministerii sacri, ipsa etiam proprietate in Laicos translata (quod quidem solus Pontifex potest, rarissimè tamen facit) evaserunt & dicuntur *merè Laicales* vel *secularizata*. Si autem utilitas tantùm, seu *jus utile* decimandi translatum sit in Laicos, proprietate tamen & *jure directo*, quod est quasi redix exigendi decimas ex jure ministerii sacri, penes Ecclesiam retentò, & sic in feudum sint concessæ Laicis (quod quidem hodie quoad Laicos etiam solus Pontifex potest, ante Concilium autem Lateranensè III. anno 1179. sub Alex. III. habitum, etiam Episcopis indulgebatur) appellantur *Laicales* simpliciter, seu *temporales*, vel *minus strictè Ecclesiasticæ*. In dubio Decimæ semper præsumuntur spirituales, quia id decimis est naturale, & separatio à titulo spirituali, vel hujus extinctio, est res facti: quæ autem facti sunt non præsumuntur, sed probari debent. Ulteriùs.

2. Dividuntur Decimæ in *Reales* seu *Prædiales*, quæ solvuntur ex fructibus, quos natura vel

vel sponte, vel adjuta per humanam industriam, profert, uti decimæ ex fructibus agrorum, vinearum, olerum, arborum, pratorum &c. aut ex fructibus animalium. Et in *Personales*, quæ penduntur ex lucris per industriam acquisitis, v. g. ex negotiatione, mercatura, officio, stipendio militari, artefactis, venatione, aucipio, piscatu &c. Sed de his nihil opus est amplius dicere, quia per universalem, saltem Germaniæ, consuetudinem sunt abrogatæ, ac iis subrogati creduntur *reditus stola*, ut vocant, qui Parochis ferè in singulis ministeriis præbentur ad sustentationem. Reales subdividuntur I. in *Majores, grosse Zehendt*/ quæ solvuntur ex frumento, vino, oleo &c. & in *Minores, seu Minutas, kleine Zehendt*/ quæ præstantur ex fructibus hortorum ac leguminibus, ex pomis arborum, ex feno, lino, canna-be, rapis, lupinis, pisces, ciceribus, lana, caseo &c. quò referuntur & *carnatica, Blut-Zehendt*/ ex animalium partu, puta ex agnellis, fuculis, pul- lis &c. Sed quinam fructus ad minores, & quinam ad majores Decimas pertineant, optimè discitur ex Consuetudine, & Statutis locorum. Sic Statuta Bavar. *tit. 28. a. 11. 12.* satis distinc- tè determinant. 2. in *Antiquas*, quæ ex fundis jam ab antiquo cultis pendì consueverunt, & in *Novales*, quæ ex terris noviter ad culturam reda- ctis solvendæ sunt. *Novale* siquidem, propriè dictum, *Neubruch/ Neureiith*/ est terra, quæ ab immemoriali tempore sterilis & inculta jacuit, nunc autem ad culturam est redacta, ut si ex pa- lude exsiccata fiat ager. *c. 21. de V. S.* Quò etiam pertinet fundus, qui ab immemoriali tempore
pro-

protulit quidem fructus, at vi consuetudinis non decimabiles, nunc verò profert decimabiles, ut si ex sylva, vel prato (ex pratis enim, *Heu. Behendt/* in multis locis non solvuntur decimæ) factus est ager. *Novale* autem *improprie dictum* est, si præcisè mutatur facies soli vel fundi, ut si ex vinea fiat ager, vel vicissim, aut ager priùs frumentò consitus postea conferatur pisif, rapif, lino, nicotiana seu tabacò &c. per *c. 30. h. t.* Jam disquirendum est, quibus debeantur Decimæ, à quibus, & ex quibus rebus, item quomodo solvendæ, & ad quod pertineant forum.

- 3 Dico I. Decimæ de Jure Communi & Recentiori principaliter debentur Parocho, & quidem illi, in cujus parochia sita sunt prædia, ex quibus solvuntur, vel intra cujus fines pascuntur animalia, ex quorum fætura dantur. Adeoque Parochus habet intentionem fundatam in Jure quoad omnes decimas suæ parochiæ. Text. & DD. in *c. 4. 13. 18. 29. 30. h. t.* Nec obstat, etsi parochiani non sint, ad quos pertinent prædia, sed alteri Parochi subjecti quoad personam suam; quia decimæ sunt onus reale, fundis & prædiis impositum. *can. un. caus. 13. q. 1.* Nisi nempe aliud habeat consuetudo. Dixi I. *Parocho*: quod pariter intellige de Beneficiatis Curatis, qui populo Sacramenta & alia spiritualia ministrant; nam administratio curæ animarum est potissima radix decimas percipiendi. Episcopo autem debentur decimæ ex prædiis limitaneis, quæ intra nullius parochiæ limites existunt: item quarta pars decimarum de Ecclesiis inferioribus. per *c. 13. cit.* quæ tamen *quarta* passim per consuetudinem

dinem exolevit. Dixi 2. *debentur*, nimirum *titulò Justitiæ*, quia dignus est operarius mercede sua. *Luc. 10.* item *titulò Religionis*, quia decimæ sunt introductæ in recognitionem supremi domini, quod Deus habet. *c. 26. eod.* & *titulò obedientiæ*, quia Ecclesia dari præcipit. Dixi 3. *Principaliter*; nam etiam Beneficiatis non Curatis, Ecclesiæ deservientibus per ministeria sacra, tribuit Ecclesia aliquas Decimas. *c. 21. 22. 26. eod.* nimirum secundariò. Dixi 4. *De Jure Communi*; siquidem Jure speciali vel privilegii, vel præscriptionis, vel consuetudinis, incorporationis, permutationis &c. etiam ad alios non-Parochos, & non Beneficiatos pertinere possunt, v. g. ad Ecclesias Collegiatas, ad Monasteria, Hospitalia &c. imò & ad Laicos, uti videbimus. Dixi 5. *Et Recentiori*; olim enim ante divisionem Parochiarum & erectionem Beneficiorum decimæ cujuslibet diœcesis pertinebant indivisim ad Clerum, & colligebantur ab Episcopo, qui deinde cum proportione distribuebat inter Clericos Ecclesiæ ministros. *can. 1. & 3. caus. 16. q. 7.*

Quæres, quo Jure, an Naturali & Divino, vel tantum Ecclesiastico, Parochis & Beneficiatis debeantur Decimæ? R. cum plerisque modernis Theologis & Canonistis contra antiquos ferè omnes, & P. Anacletum Reiffenstuel: quamvis decimæ *materialiter* & quoad substantiam spectatæ, prout nimirum sunt quædam pars fructuum ad congruam illorum sustentationem necessaria, ipsis debeantur tam Jure Naturali, quod obligat ad stipendium laboris & ministerii in aliorum utilitatem impensi, quàm Jure Divino, quod operarius vult solvi mercedem. *Luc. 10. Quis enim, ait S.*

Pau-

Paulus 1. Cor. 9. militat suis stipendiis unquam qui altari deserviunt, cum altari participant: ita & Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere. Quatenus tamen considerantur formaliter, seu prout sunt certa quota, h. e. determinatè decima pars fructuum, non nona vel undecima &c. in Novo Testamento debentur solùm Jure Ecclesiastico. Probat. Certa quota fructuum, seu decima pars quà talis, nec à Jure Naturali est determinata, ut fatentur omnes, nec à Jure Divino, quia nullus S. Scripturæ Novi Testamenti textus de hoc exstat: ergo tantùm determinata est & debetur Jure Ecclesiastico. Confirmatur: quod est Juris Naturalis aut Divini, tolli non potest vel mutari privilegiò, dispensatione, aut consuetudine. c. 13. de restit. spol. & c. 11. de consuet. Sed decimas quà tales & formaliter spectatas posse tolli & mutari per privilegium, ac aliis applicari, certum est ex Trid. s. 25. c. 13. de ref. item per consuetudinem. c. 20. & 32. h. t. Idque universalis confirmat praxis, ex qua constat, subinde omnes decimas in alios esse translatas, & subinde esse imminutas, aded ut solùm media, vel tertia, vel adhuc minor pars decimarum cedat Parochis, ac subinde solùm undecimus, vel decimus quintus &c. manipulus loco decimi solvatur. Id tamen certum est, quòd Parochis & Beneficiatis non ita auferri aut minui possint decimæ, ut ipsis salva non remaneat congrua sustentatio. c. 9. x. & c. 2. s. ubi autem eod. in 6. Unde, si ipsis negentur decimæ, illa aliunde provideri debet, & quidem, si aliunde non possit fieri provisio, ad decimas recurrendum erit.

Objic.

Objic. 1. Decimæ quæ tales fuerunt sub præcepto Juris Divini in Lege Mosaica. *Levit. 27. v. 30.* Sed hoc præceptum nullibi à DEO est revocatum. 2. Ecclesia, Pontifices, & SS. PP. declarant decimas esse Juris Divini sine distinctione inter *materialiter* & *formaliter* acceptas (quæ distinctio in Jure etiam Canonico peregrina est) *c. 25. 26. h. t.* ibi: *ex mandato Divino debentur. can. fin. caus. 16. q. 1.* nam decimæ in sua significatione propria determinatè denotant *decimam* partem: ergo absolute sunt Juris Divini; cum in dubio, an aliquid sit Juris Divini, nec ne, standum sit interpretationi Ecclesiæ. *q. ad 1. N. min.* nam præcepta Judicialia, inter quæ etiam refertur præceptum de Decimis, fuerunt extincta per mortem Christi cum Synagoga. Easdem quidem ad imitationem veteris Testamenti præcipit Ecclesia, sed per novum præceptum, non resuscitando præceptum Divinum Veteris Testamenti. Ad 2. Declarant esse Juris Divini, quatenus originaliter & olim fuerunt à DEO institutæ & præceptæ, postmodum verò ad exemplum veteris testamenti & præcepti Divini ab Ecclesia de novo præceptæ. Decimæ juxta etymologiam suam & formaliter sumptæ denotant quidem decimam partem quæ talem, non verò materialiter & quoad substantiam suam; quæ distinctio, licet explicite, & in terminis non tradatur in Jure Canonico, eruitur tamen ex nostræ sententiæ probationibus.

Dico 2. Decimæ Novalium propriè dictorum pertinent pariter ad Parochum. 2. Tametsi alius in ejus parochia percipiat decimas antiquas ex privilegio, infeudatione, aut præscriptione. 3.

Li-

Licet ille alius sit persona vel communitas Ecclesiastica. Pars I. recepta, & decisa est in *c. 25. & 29. h. t.* cum Parochus habeat intentionem fundatam ad omnes decimas. Pars 2. eruitur ex *citt. cc.* & ex recepto principio, vi cuius decimæ omnes debentur parochi, quæ in alium iustò titulo translatae non sunt: sed per privilegium, & infeudationem in alium translatae non sunt decimæ Novalium; quia huiusmodi privilegium & infeudatio præjudicant Juri Communi & Parochi, proinde sunt strictæ interpretationis, adeoque extendi non debent ad decimas, tempore dati privilegii, vel factæ infeudationis, nondum existentes, uti sunt decimæ Novalium: pariter odiosa est & præscriptio: cui accedit, quod non præscribitur, quod non possidetur. *c. 3. de R. Fin 6.* Sed decimæ Novalium, quando ista exsurgunt, utique nunquam fuerunt possessæ à decimatore antiquo. Aliud foret, si decimator antiquus tempore requisito jam fuisset in possessione decimarum ex Novalibus quoque antecederent factis. Pars 3. quam sustinet cum Covar. Guttier. Suar. & aliis plurimis P. Friderich in præclarissimo *tract. de Decimis n. 391.* contra Panor. Engel, Franc. Schmier. & factis communem veterum, probatur 1. ex *c. 25. h. t. ibi: ne, occasione decimationis antiquæ, decimæ Novalium usurpentur, cum in talibus non sit extendenda licentia, sed potius restringenda:* quæ dispositio & ratio procedit, si decimator antiquus sit Laicus, si Clericus, vel Communitas Ecclesiastica. 2. ex *c. 31. de privileg.* in cuius sumario clarè habetur, quod *privilegium de decimis Novalium non solvendis non comprehendat decimas*

tem-

tempore privilegii impetrati possessas ab aliis Religiosis: ergo, si privilegium non solvendi decimas non debet extendi, non obstante, quòd concessum sit Religiosis & personis Ecclesiasticis, multò minùs erit extendendum privilegium accipiendi decimas tempore dati privilegii necdum existentes, non obstante, quòd concessum sit personis Ecclesiasticis.

Objic. 1. Jus Bavaricum tit. 28. art. 13. Parocho ad triennium duntaxat concedit decimas Novalium, si alius quocunque titulo colligit in parochia illa decimas antiquas, atque eo elapso etiam illas tribuit decimatori antiquo: ergo non simpliciter spectant ad parochum decimæ Novales, si alius, sive Laicus sive Ecclesiasticus, ibi percipiat antiquas. 2. Innoc. III. in c. 27. h. t. ita rescribit Abbati S. Columbæ: cum tibi, quod majus est, sit concessum, ut videlicet decimas de laboribus terræ parochiarum tuarum cum integritate percipias, de Novalibus eas exigere satis potes: quia, ubi majus conceditur, minus concessum esse videtur: ergo, si communitati vel personæ Ecclesiasticæ per privilegium concessæ sunt decimæ antiquæ, etiam Novales ad eam pertinent vi talis privilegii, tanquam aliquid minus. 3. Privilegia Summorum Principum, si personæ capaci tribuuntur, latissimè interpretanda sunt, præsertim si terminis amplissimis sunt instructa. c. 6. de donat. c. 7. de Privil. in 6. l. ult. ff. de Constit. Princ. ergo privilegium percipiendi decimas, Clericis concessum à Summo Pontifice, latè accipi debet, ita ut comprehendat etiam decimas Novalium; quia per decimas non modò intelliguntur decimæ præ-

Pars II.

I

sen-

tentis, sed etiam futuri temporis, præsertim si pri-
 vilegians utatur verbis amplioribus, & universali-
 bus, v. g. concedimus *omnem decimationem
 quascunque decimas &c.* R. ad I. *dist. conf.* et
 go decimæ Novalium non simpliciter & perpetuo
 spectant ad Parochum de Jure Communi. *N. conf.*
 De Jure Bavarico vel potiùs de consuetudine an-
 tiqua Baviaræ, in qua fundatur Jus Bavaricum
C. conf. nam Princeps Sæcularis in materia deci-
 mali præsertim contra personas Ecclesiasticas
 contra Jus Canonicum disponendi facultate dis-
 stitutus est. Ipsum Jus Canonicum videtur
 probare hujusmodi consuetudinem, dum *c. 21
 h. t.* decimas Novaliam tribuit Parocho sub hoc
 limitatione, *nisi ab his, qui alias percipiunt decimas
 (nempe antiquas) rationabilis causa ostendatur,
 per quam appareat, Novalium ad eos decimas per-
 tinere.* & dum in *c. 18. & 32. eod.* in causa deci-
 marum plurimùm tribuit consuetudini. Ad 2.
 Illud Monasterium non collegit decimas antiquas
 ex nudo privilegio, sed vi Juris Communis Paro-
 cho omnes omnino decimas tribuentis; quia illæ
 parochiæ Monasterio erant pleno jure incorpora-
 tæ, ita ut Prælatus fuerit Parochus principalis
 cum onere functiones parochiales exercendi per
 Vicarium. Ad 3. *dist. antec.* privilegia favorabi-
 lia. *C. ant.* odiosa, & quæ repugnant Juri com-
 muni & juri Parochorum. *N. antec. & conf.*
 Privilegium percipiendi *decimas* simpliciter, vel
quascunque, extendi ad decimas Novalium, tunc
 nondum existentes, nec exigit proprietas verbo-
 rum, nec Juris dispositio, utpote odiosum.

7

Dico 3. Decimæ Novalium improprie dicto-
rum

rum post mutatam culturam pertinent ad eum, ad quem spectant decimæ ex fructibus certæ speciei, vel ex certis fundis provenientes. Quod sic intellige: ponamus in aliqua parochia decimas *maiores* indistinctè ad aliquod Hospitale, *minores* verò ad Parochum pertinere: hoc casu, si in agro v. g. in quo priùs seminari solebant certæ species fructuum, ad decimas maiores pertinentium, uti sunt triticum *Waizen/ zea* seu spelta, *Dünkhel/ Sehen/ Kern/ secale*, filigo, *Roggen/ Korn/ hordeum* & avena, *Gersten und Haber/* nunc verò seminantur species fructuum ad decimas minores pertinentium, uti sunt olera, rapæ, linum &c. decimæ ex his spectant ad parochum, sicut vice versa, si in agro, ubi priùs solebant seminari species fructuum ad minores decimas pertinentium, nunc serantur species fructuum ad maiores pertinentium, ex his decimæ ad Hospitale spectant. Dein ponamus, quòd ex certis & determinatis fundis, ex hortis v. g. provenientes decimæ spectent ad Parochum; ex aliis autem determinatis fundis, v. g. ex campis, provenientes ad Hospitale: & hoc casu quodcunque genus fructuum, mutatâ etiam culturâ pristinâ, crescit in hortis, decimæ ad Parochum, & quodcunque crescit in campis, ad Hospitale pertinent. Atque sic explicatam assertionem tenet communis ex *c. 4. 30. h. t. & c. 31. de privil.* Consonat Jus Bavar. *tit. cit. art. 11.* Notant tamen DD. quòd, si per variationem culturæ in casu priori, quo mutatur species fructuum, nimis gravaretur Parochus, ita ut ex residuis decimis, pro sustentatione assignatis, non haberet amplius congruam, ab eo, qui reliquas colligit

decimas, compensatio facienda foret vel in frugibus, vel in pecunia. *c. 9. x. c. 2. f. 2. h. t. in d.* quia Parocho debetur Jure Naturali & Divino sustentatio ex decimis, si ea aliunde non suppetat, vel assignata sit. Proin contra fundi dominum vel colonum, utpote cui liberum est suos fundos vel colere, vel incultos relinquere, vel culturam mutare, modò non mutet præcisè animo fraudandandi, agi non potest.

- 8 Quæres, an etiam Laicis possint competere decimæ? R. Cum distinctione. Vel decimæ sunt laicales effectæ, dominio utili in Laicos per infeudationem legitimè translato? & tunc illarum omnino sunt capaces quoad jus decimandi utile & secundarium, ita ut tota utilitas penes ipsos sit, jure & dominio directo penes Ecclesiam remanente; quod jus emere, præscribere, vel alio titulo profano, sicut bona temporalia, acquirere possunt. Vel sunt sæcularizatæ omnino, in ut titulo spiritualis penitus à Summo Pontifice sit extinctus, vel à decimis separatus? & tunc utique à fortiori sunt capaces decimarum totoliter etiam quoad jus directum & proprietatem. An verò decimæ, quas possident Laici, in dubio pro infeudatis tantùm, an verò pro sæcularizatishabendæ sint, discrepant DD. hoc posterius pro Bavaria affirmat Cancellar. Schmid. *Semicent. 2. controv. 26. n. 7.* illud priùs longè meliori fundamento asserit P. Melchior Friderich *de Decimis n. 594. 598. seq.* quia minor alienatio rerum Ecclesiasticarum præsumenda est, & quod Papa non nisi rarissimè facit, præsumi non debet. Vnde denique sunt adhuc spirituales, aut consideratæ

tur ut jus decimandi directum & primum? Atque tunc Laici illarum nullatenus sunt capaces; cum officii spiritualis, cui annexæ sunt veluti titulo, ex quo debentur, incapaces sint. *c. 7. de præscript. c. 15. 17. 19. 31. h. t.* Et hinc ad Laicos devenire nequeunt per emptionem, conductio- nem &c. imò nec per præscriptionem etiam im- memorialem, ut præter Catholicos DD. omnes, excepto Ferd. Vasq. tenent quoque passim Aca- tholici. Ratio est clara; quia sine possessione non currit præscriptio. *c. 3. de R. J. in 6.* Sed Laici nequeunt possidere decimas spirituales, & jus decimandi directum, *c. 7. & 17. cit.* imò nec jus utile absque concessione potestatis Ecclesia- sticæ. per *c. 7. cit.* & nunc (post Conc. Later. III.) solius Pontificis.

Objic. 1. Laici possunt præscribere jus patro- natûs, quod pariter est annexum spirituali: ergo & jus decimandi. *2.* Præscriptio immemorialis æquivalet privilegio. *c. 26. de V. S.* Sed per pri- vilegium Pontificis valent Laici acquirere deci- mas: ergo. *3.* Praxis pridem obtinuit, ut Laici passim, nemine contradicente, detineant decimas instar patrimonialium bonorum, easque alienent tanquam domini, imò & in feudum concedant, licet de nullo privilegio, donatione, aut legitima concessione Pontificis constet: ergo dicendum, quòd illas vel per præscriptionem immemorialem obtinuerint, vel injustè detineant; quod ultimum dicere nimis durum est, & contra communem sen- sum. *¶ ad I. N. Cons. & parit.* quia Laici gene- ratim & absolutè sunt habilitati à Jure ad possi- dendum jus patronatus. *c. 5. 8. 11. 22. 29. de*

Jur. patr. non verò ad jus decimandi. Ad 1. Quamvis privilegio dicatur æquivalere præscriptio immemorialis, id tamen intelligi debet de casu, quo verè datur: sed apud Laicos respectu decimarum dari nulla præscriptio potest propter defectum possessionis legitimæ, tanquam conditionis ad omnem præscriptionem essentialiter necessariae. Privilegium in hac materia plurimum differt à Præscriptione: illud enim tribuit capacitatem possidendi, ista hanc supponit, non tribuit. Ad 3. Ubi per tempus immemorabile Laici detinent decimas, relinquuntur quidem in libero usu earum tanquam domini, at non propter præscriptionem, sed propter præsumptionem privilegii aut legitimæ concessionis aliquando factæ; nam ex lapsu tanti temporis præsumitur titulus quicumque habilis de Jure, per quem decimæ ad ipsos deveniunt; quamvis hæc præsumptio quandoque falsa sit, si per vim & metum, & per violentiam, aut aliam injuriam Laici involaverint in decimas, præsertim turbulentiis illis temporibus, ubi Imperatores Germanicos inter & Pontificem, schismata & aperta bella intercesserunt. Si hæc præsumptio per aliam fortio rem elideretur, utique tenerentur Laici rursus Ecclesiæ utut longissimo tempore detinent decimas restituere. Sæpius quidem initio obtulerint ab Ecclesia in feudum; sed quia ab immemoriali tempore nec fidelitatis juramentum nec servitium præstiterunt, & irrequisitâ Ecclesiâ alienant decimas, præscripserunt quidem his feudis oneribus, ut liberè de utili dominio decimarum disponere valeant; non tamen per hoc præscripserunt jus directum decimandi.

Dico

Dico 4. Ad decimas solvendas obligantur per 10
 se omnes, qui prædia, fundos, vel alias res fru-
 giferas titulo non spiritali possident intra fines
 alicujus parochiæ. *c. 4. 6. 8. 20. &c. h. t. & c. fin.*
de Paroch. Et quidem obligantur tam onere reali,
 quàm obligatione personali, si sint parochiani,
 & Sacramenta aliâque Divina percipere debeant
 in illa Ecclesia parochiali: si verò non sint paro-
 chiani, solùm obligatione reali. Unde nec Papa,
 nec Episcopus, nec Parochus, qui in aliena pa-
 rochia ex titulo temporali, v. g. hæreditate, em-
 ptiõne, donatione &c. possident prædia decimis
 priùs obnoxia, uti nec Ethnici, Pagani, aut Ju-
 dæi, qui similia prædia obtinent, ab hac obliga-
 tione reali immunes sunt. *c. 16. 24. eod.* quia deci-
 mæ sunt onus reale, prædiis ac eorum fructibus
 immediatè annexum, quod transit ad quemcunque
 possessorem, quia res transit cum suo onere. *c. 5.*
de pignor. Interim tamen etiam ab onere reali de-
 cimarum liberi sunt Parochi (idem est de aliis
 Clericis Curatis. Card. de Luc. *de Decim. disc. 2.*)
 de prædiis in dotem Ecclesiæ & pro sua sustenta-
 tione assignatis: item alii Beneficiati ex fructibus
 sui beneficii. *c. 2. h. t. ibi: novum genus exactio-
 nis est, ut Clerici à Clericis decimas exigant.* Certè
 ejusmodi prædia & fructus beneficiales, pro su-
 sustentatione assignati, sunt loco decimarum, Be-
 neficiatis, præsertim Curatis, de Jure debitarum:
 sed de decimis non solvuntur aliæ decimæ. *c. 2.*
cit. Nisi nempe ejusmodi prædia vel fructus jam
 alicui fuerint decimabiles, antequam fuerint assignati
 pro sustentatione Beneficiatorum, & tempo-
 re assignationis non liberati ad hoc onere. Dixi

in assertione, *per se*; nisi nimirum aliqui Jure speciali immunitatem consecuti sint. Quapropter

II Dico §. Immunitas à solvendis decimis obveni potest I. *privilegiò* Apostolicò. Sic Religiosi à decimis de Novalibus, quæ propriis sumptibus aut manibus excolunt, de hortis, & fœtibus animalium suorum, Cistercienses verò & Hospitalarii etiam à decimis de quibuscunque prædiis, quæ propriis sumptibus aut laboribus colunt, exempti sunt. *c. 10. h. t.* nisi sint prædia post Concilium Lateran. acquisita, & jam priùs decimis obnoxia uti *c. 34. eod.* restrictum est illud privilegium. Speciale quoque privilegium, quo ab omnino omnino decimarum solutione eximitur, Societati JESU concessit Greg. XIII. in Bulla *Pastoralis Officii* I. Jan. 1578. quod tamen pariter de prædiis, antequam ad Societatem venirent, obnoxii decimarum non obnoxii fortè intelligi debere praxis, quantum de ea mihi constat, declarare videtur, quamvis Gregor. dicto *c. 34.* expressè deroget. 2. *Consuetudine. c. 32. eod.* modò salva maneat Ministrorum Ecclesiæ congrua sustentatio, quæ si aliunde non suppeteret, rursus ad decimas daretur recursus. 3. *Præscriptione c. 18. h. t. c. 1. de præscr. in 6.* Nec obstat quòd præscribens sit Laicus; quia immunitas à solvendis decimis nihil habet spiritualitatis. Quamvis enim Laicus non possit præscribere decimas, seu jus decimandi, potest tamen præscribere decimis, seu immunitatem à decimis; siquidem hæc immunitas est mera extinctio alieni juris, non verò simul jus decimandi, quasi non foret vere decimas idem esset ac retinere, & ex suis agris

agris colligere decimas; nam nulli fructus, quamdiu decima eorum pars non est separata, seu pro decimis assignata, rationem *decimarum* habet. Si tamen præscriptio curreret contra Parochum, opus foret 40. annis cum titulo, vel tempore immemoriali in defectu tituli. *c. 1. cit. 4. Conventione*, vel contractu cessionis, permutationis, transactionis &c. Sed, casu quo decimæ, à quibus liberari quis cupit, essent adhuc spirituales, in tali contractu vel pacto non deberet intervenire pretium temporale. *c. fin. de rer. permut.* ubi reprobatur permutatio à *spirituali ad temporalia*, utique tanquam Simoniaca, & ideo invalida. Quidquid in oppositum dicant Moneta, Engel, & P. Friderich, quoad hoc dissentientes à nobis, qui sic

Objiciunt 1. Immunitas à solvendis decimis nihil habet spiritualitatis, cum sit mera privatio juris alieni: ergo etiam emi, aut per pretium temporale comparari potest. 2. Si interveniente pretio comparatur dicta immunitas, solum obtinetur licentia retinendi fructus suos: sed fructus decimales sunt aliquid merè temporale: ergo, si detur pretium pro memorata immunitate, datur pro aliquo merè temporali. 3. Per pecuniam si liberare ab onere solvendi decimas nihil est aliud, quam emere fructus futuros, quos quis deberet solvere ex suo fundo: sed fructus futuros sine Simonia licitum est emere, sicut pro annua pensione eosdem locare: ergo. *R. ad 1. dist. antec.* Immunitas illa, quæ se tenet & respicit illum, qui eam acquirit, atque præcisè spectata in se, nihil habet spiritualitatis.

C. ant. quâ respicit alterum, à quo acquiritur per pretium, & spectata quoad terminum correlativum. *N. ant. & conf.* Nam immunitas pretio comparata pro termino correlativo ex parte dantis seu vendentis illam habet jus decimandi, quod spirituale est, tanquam mercem: hoc ipso enim, quod ego acquiram per pretium, immunitatem, alter dat & cedit pro pretio suum jus decimandi. *Ad. 2. dist. ma.* solum obtinetur licentia retinendi fructus suos ex parte ementis & sibi pro pretio comparantis immunitatem. *C. ma.* Etiam ex parte vendentis, & pretium accipientis. *N. ma.* nam ex parte hujus vicissim datur jus decimandi spirituale; & sic, quia conventio mutua intervenit, datur Simonia ex utraque parte. *Ad 2. N. ma. vel dist.* nihil est aliud ex parte ementis. *C. ma.* ex parte vendentis, seu suo jure ad decimas pro pecunia cedentis. *N. ma.*

- 12 Quæres, an privilegium non solvendi decimas sit strictæ vel latæ interpretationis? *¶.* Licet sit strictæ interpretationis, ut ut à Summo Principe concessum, quia est odiosum, utpote derogans Juri Cummuni & juri parochorum. *c. 15. de R. J. in 6.* Non tamen ita arctandum est, ut non debeat intelligi secundum latitudinem verborum. Unde, si alicui indefinitè, & terminis generalibus concedatur immunitas à solvendis decimis, id intelligi debet non tantum de decimis antiquis, sed etiam de decimis Novalium, & prædiorum deinceps acquirendorum. *P. Friderich de decim. n. 172. seqq. n. 209.* cum aliis contra fat multos & graves DD. per *c. 12. h. t. c. 22. de Privil.* quia locutio indefinita, negativè concepta, æquivalet

valet

valet universali, si diverforum sit eadem ratio, per *cc. citt.* *Objic.* Privilegium positivum accipiendi decimas non extenditur ad decimas Novalium, & tempore privilegii nondum existentium, uti suprâ docuimus: ergo neque privilegium negativum non solvendi. *R. N. cons. & parit.* quia privilegium negativè conceptum, seu *non solvendi decimas, vel nullas solvendi decimas,* universalius est, & ampliùs patet, quàm positivè conceptum, nec in propria verborum acceptione verum esset, si ex quibusdam prædiis, v.g. Novalibus, solvere decimas deberet privilegiatus; uti tamen verum manet privilegium positivè conceptum, licèt non comprehendat decimas Novalium, tunc non existentium. Adde, quòd ipsa Jura pròhibeant extensionem privilegii affirmativi de decimis accipiendis ad decimas Novalium futurorum. *c. 25. h. t. c. 2. eod. in 6.* Econtra expressè concedant extensionem privilegii negativi de decimis non solvendis ad decimas Novalium futurorum. *c. 12. c. 22. citt.*

Dico 6. Decimæ sunt solvendæ statim, post-13
quam fructus sunt percepti, seu à solo separati, quod commodissimè contingit in agris, si ibi relinquuntur decimi quique manipuli pro decimis eo ordine, quo veniunt, segegrati, prout fors tulerit. 2. Et hinc necesse non est fructus decimatos in horrea vel cellas decimatoris invehere, saltem propriis sumptibus decimas solventium. 3. Licèt solvendæ sint decimatore non exigente. 4. Et cum integritate, ita ut nec semen, nec canon ex re emphytevtica, nec expensæ in culturam factæ, nec tributa &c. deduci possint.

§. Nul-

5. Nullus tamen decimator decimas, ultrò non solutas, vel ad petitionem recusatas, propria auctoritate invadere, vel vi extorquere à remuneratis potest: sed oportet adire Judicem. Pars 1. & 2. sumitur ex *c. 7. h. t. & l. 78. ff. de R. V.* nisi nempe aliud habeat recepta consuetudo. Decimæ autem ex animalibus, *Blut-Zehend/* solvendæ veniunt, quando animalia non amplius indigent lacte & nutrimento materno, *wann die Thier allbereit zeitig/* ut loquitur Jus Bavar. tit. 28. art. 16. atque ad ædes Parochi solent deportari. Pars 3. ex *c. fin. de locat. & l. 2. C. de Jure Emphyt.* ubi habetur, quòd, si quid certo tempore debetur, id solvendum sit etiam nemine petente; quia dies interpellat pro homine. Pars 4. ex *c. 4. 5. 8. 21. 23. 26. 33. h. t.* Qui autem non solvunt, vel defraudant decimas in quantitate notabili, peccant mortaliter duplici peccato, injustitiæ & sacrilegii, ac privandi sunt sepultura Ecclesiastica. *c. 19. h. t.* Pars 5. ex *c. 5. & 6. de restit. spoliat. l. 7. C. Unde vi.* nemo quippe debet esse Judex in propria causa. *l. 10. ff. de Jurisd.* Si Laicus injustè usurpet, occupet, sequestret decimas &c. incurrit excommunicationem reservatam in *Bulla Cœnæ can 17.*

14 *Objic. 1.* Debitor tenetur generaliter rem deferre ad domum creditoris: ergo etiam debitor decimarum; præsertim cum ipse DEUS, *Malach. 3.* id præcipiat, dicens: *inferte omnem decimam in horreum, & sit cibus in domo mea.* 2. Parochus proprius loci spolians Laicum decimatorum, & propria auctoritate auferens decimas, manutenendus est, nec spoliatus ante omnia restituendus,

endus, nempe antequam doceat plenè de titulo, vel de immemoriali possessionis suæ tempore. Item si sic spoliet Monasterium vel Clericum decimatorem, iste non restituitur, donec vel doceat de legitimo titulo, vel saltem de longo tempore, quo fuerit in pacifica quasi-possessione juris decimandi. textus & DD. communissimè in *c. 2. de restit. spoliat. in 6.* & cum his P. Friderich *de Decim. n. 654. 655. & 657.* contra *gl. in can. 1. caus. 14. q. 1. v. possideri* & D. Christoph. de Chlingensperg. *de Decim. assert. 31. n. 2.* ergo aliquis Decimator impunè aufert per vim decimas. *¶ ad I. N. ant.* nam solùm tunc obligatur deferre ad domum creditoris rem debitam, quando id exigit vel natura contractûs, vel conventio, vel delictum, ex quo fortè ortum est debitum: sic census reales non sunt solvendi in domo creditoris, & sumptibus debitoris. Textus adjectus continet legem ceremoniam antiqui Testamenti non ampliùs stringentem. Ad 2. De Parocho pro dictis circumstantiis decimas invadente exstat specialis dispositio Juris Parocho fortiter assistentis, & aliis non-Parochis resistentis quoad decimas: quia verò Laici de Jure sunt etiam incapaces possessionis decimarum, ideo docere debent, priusquam spoliati restituantur, plenè de titulo, vel de tempore immemoriali: personæ autem Ecclesiasticæ solùm tunc non restituantur ante omnia, si solùm *aliquamdiu*, ut loquitur textus *c. 2. cit.* in quasi-possessione decimandi fuerint, consequenter, si longo saltem tempore, 10. vel 20. annorum possederint notoriè, etiam contra Parochum restituendæ sunt ante omnia. Cæterum

rum

rùm licèt contra Parochum in dictis circumstan-
tiis decimatores alios spoliante[m] isti non sint ante
omnia restituendi, malè tamen facit Parochus,
omni possessione prævia destitutus, si aliis in pos-
sessione decimandi constitutis violenter eripit de-
cimas, vel clàm aufert, aut, antequam illi adve-
niant, vel eos in colligendis decimis turbat
facti, & non per Judicem.

15 Dico 7. Judex competens in causa Decimarum
Spiritualium est Ecclesiasticus tantùm & privativè,
seti Reus conventus sit Laicus. Imò etiam
2. in causa decimarum merè Laicalium, si Reus
conventus est persona vel Communitas Ecclesiasti-
ca. 3. Utrumque membrum procedit, sive age-
tur in Petitorio, seu super proprietate juris deci-
mandi, sive in Possessorio, etiam non involvent
quæstionem juris, vel super proprietate, sed age-
tur super nuda possessione, sive etiam super mero
facto: item sive instituat[ur] actio personalis, sive
realis: sive quæstio super decimis moveatur prin-
cipaliter sive incidenter. 4. Idem est, si dubium
seu quæstio moveatur, an decimæ sint spirituales
vel laicales? Ita communissima ferè omnium Ca-
tholicorum quoad omnia membra, licèt quoad
aliqua puncta tertii membri dissentiant aliqui.
Primum omnino certum est ex *c. 15. 25. h. t. Clem. 2.*
de Judic. ac fortè definitum in *c. 2. eod. x.* & in *Trid.*
can. 12. Sess. 24. de Matrim. causas spirituales
pertinere ad Judicem Ecclesiasticum, & Judici se-
culari nullam esse in iis jurisdictionem asserentibus.
Secundum pariter certum est ex *c. 8. eod.*
& *c. 12. de foro compet.* item ex *c. 4. de censib. in 6.*
& *Trid. s. 25. c. 20. de ref.* personas Ecclesiasticas

tam Jure Divino quàm SS. Canonibus esse exem-
 ptas à foro & Judice Laico affirmantibus. Si de-
 cimæ non forent merè Laicales, sed ab Ecclesia
 olim Laicis in feudum datæ, ex hoc speciali capite,
 etsi Reus conventus esset Laicus, adiri deberet Ju-
 dex Ecclesiasticus, ut constat ex *Jure Feudali*, &
arg. c. 6. 7. de for. comp. Membrum tertium eruitur
 ex duobus præcedentibus, quia vel spiritualitas
 causæ, vel privilegium & exemptio personæ, exi-
 git Judicem Ecclesiasticum, saltem spectato Jure
 Communi, & Concordatis Baviaræ, quæ art. 5.
 §. 3. ita habent: *sic etiam in causarum decimalium*
cognitione Ordinariis (Episcopis) jus suum conce-
ditur; ea tamen in certis casibus à Jure permissis ad
Sacularem quoque Magistratum spectant, puta in
illis decimis, quæ jam effecta juris Laici, ac ubi uter-
que, vel Reus tantum, Laicus est. Quid sit de con-
 suetudine, quam dicunt vigere contrariam quoad
 aliqua puncta hujus membri, postea dicam. Inte-
 rim audi Illustrissimum Baviaræ Cancellarium L.
 B. de Schmid ad *Jus Bavar. tit. 28. art. 17. ubi n.*
2. sic ait: hæreticus est, qui dicit, Clericum in cau-
sis possessoriiis conventum Judicio Saculari subja-
cere, cum omne judicium personam Clerici attingens
reservatum sit tribunali Ecclesiastico. Et n. 7.
 subjungit: *Si Reus conventus persona Clericalis sit,*
tunc causam ad forum Ecclesiasticum pertinere,
nemo Catholicus inficias ibit. Ac n. 9. sive con-
 troversia sit de proprietate, sive de possessione rei.
 Membrum quartum est omnium Catholicorum,
 signanter laudati Cancellarii Schmid *Semicent. 2.*
contr. 25. 26. & sic demonstratur: si in tali du-
 bio cognosceret Judex Laicus, cognosceret su-
 per

per

per causa spirituali, & super qualitate spiritualitatis, quia discuteret naturam intrinsecam decimarum ex se spiritualium, quales nimirum sunt tum ab origine, tum defacto, an & quomodo spiritualitatem amiserint, vel amissam recuperaverint &c. quæ sunt quæstiones juris super natura rei ex se spiritualis: quæ cognitio & decisio evidenter supponit jurisdictionem spiritualem & Ecclesiasticam, cujus incapaces sunt Laici. Adde quod juxta omnes in dubio præsumi debent decimas esse spirituales: ergo, si Laicus judicaret super hoc dubio, judicaret super causa spirituali, saltem præsumptivè tali, adeoque nulliter & super re sibi non subjecta.

- 16 Dico tamen 8. Etiam Laicus Judex potest esse competens in casu, quo decimæ sunt merè Laicales, & Reus conventus est Laicus. 2. Contra Laicum emptorem aut conductorem fructuum decimarium. 3. Si Laicus conveniatur super facto liquido super decimis etiam spiritualibus, v. g. si Laicus agatur reus commissæ certò fraudis in solvendis decimis, vel si neget decimas, ad quas certò obligatur. 4. Si conveniatur super facto dubio, v. g. an solverit decimas, an integras, an non fraudem commiserit: item si conveniatur super nuda possessione, ubi nulla involvitur quæstio super proprietate juris decimandi, vel solùm incidenter. Atque in his casibus hujus membri iudicium concedo Judici quoque Laico vi consuetudinis, ubi ea existit, & quam passim vigere testantur plurimi DD. ac in specie Cancellarius Schmid. *Controv. 25. n. 4. seqq.* de casu, quo agitur in possessorio contra Laicum in decimis etiam

etiam spiritualibus. Idem admitterem de casu, quo agitur actione reali contra Clericum in decimis Laicalibus, si de hoc specifico casu existere convincenter probaretur consuetudo. Sed non facile probabitur, utpote immunitati Ecclesiasticae personali valde contraria. *Membrum* 1. 2. 3. patent per se, quia nihil spiritualitatis ex parte causae, nihil exemptionis ex parte Rei conventi reperitur. *Membrum* 4. sumitur ex testimoniis & auctoritate Doctorum. Dixi tamen initio assertionis, *etiam Laicus*, ut insinuarem adiri quoque Ecclesiasticum posse Judicem, ut adeo dictae causae omnes sint mixti fori, & detur locus praeventioni. Sic enim sentit communior & verior, satis clarè fundata in *c. 5. seqq. c. 16. h. t. Clem. 2. de Judic.* Consonant Concordata Bavariae, quae *loc. cit.* adhibent particulam *quoque*, quae est implicativa & conjunctiva. *l. 2. pr. ff. de Pact. & Cancell. Schmid. art. 17. cit. n. 6. 7.* qui utique melius novit observantiam Bavariae, quam quidam alius, qui in possessorio Judicium tribuit Judici Laico privativè ex antiquissima praxi, *uhyr-altem Landts-Gebrauch/* ut loquitur.

Dico 9. *Primitia* sunt primi fructus ex terra 17 provenientes, puta ex agris, vineis, hortis, arboribus, Deo ut largitori omnium bonorum, ejusque Ecclesiae ministris, semel tantum (non singulis annis, ut decimae) offerendi. In Veteri Testamento debebantur Jure Divino. *Exod 23.* In novo autem ex praeepto Ecclesiae. *can 6. d. 32.* ubi nulla quantitas fuit praescripta, at in *c. 1. h. t.* designata esse videtur quadragesima, vel ad minimum sexagesima pars primorum fructuum. Sed

Pars II.

K

vi

vi consuetudinis in Germania nostra pridem abolitæ sunt, vel nunquam in usum deductæ.

18 Dico 10. *Oblationes* generaliter sumptæ denotant omne id, quod DEO, vel intuitu DEI, offertur Ecclesiis aut Ecclesiæ ministris. Specificæ autem & propriè huic loco sunt dona, quæ fideles intuitu Religionis per se, vel per alios offerunt ad altare, devotam imaginem &c. in-vel extra Ecclesiam, in cippo vel ad mensulam: principaliter autem veniunt per oblationes illa dona, quæ fiunt ad altare inter Missarum solennia, *can. antiquos 8. caus. 10. q. 1.* Per se loquendo nulla est obligatio faciendi ullas oblationes. Communiter cum S. Th. 2. 2. q. 86. a. 1. quia ex natura sua dicunt munus gratuitum, nec exstat lex illas præcipiens; quamvis Ecclesia eas valde approbet, SS. PP. suadeant, & antiquissimus fidelium usus confirmet, atque ratio ipsa ac pia offerentium intentio eas valde commendabiles faciat. *can. quia sacerdotes 13. q. cit. can. 69. d. 1. de consecr.* Dicitur tamen, *per se loquendo*; per accidens enim possunt fieri obligatoræ, veluti 1. ex promissione aut voto. 2. ex conventionem. 3. ex indigentia Ecclesiæ, vel Parochorum, aliunde congruam sustentationem non habentium. 4. ex consuetudine animò se obligandi introducta, v. g. pro certis festiuitatibus; qui animus fortè præsumitur, si populus diuturno tempore constanter eas facere continuavit. 5. ex præscriptione, si Parochus longo tempore eiusmodi oblationes quasi debitas exegit, vel parochiani voluissent aliquando ab eis cessare, & Parochus bona fide putans, eas sibi deberi, urisset, & illi acquievisset.

Que-

Quæres, ad quem pertineant Oblationes? R. 19

I. oblationes omnes, sive ad altare, sive ad imaginem piam, sive in Ecclesia parochiali, sive in alia, in Oratorio, Capella, vel alio loco pio, intra fines alicujus parochiæ deponantur, sive ipse Parochus, sive alius celebret Divina, de Jure Communi spectant ad Parochum. Communissima ex *can. 13. 14. caus. 10. q. 1. c. 10. de Præscr. c. 9. de his, quæ fiunt à pral.* nisi nimirum aliud habeat consuetudo, vel de alia intentione offerentium constet, ut si Neo-mystra celebret Primitias, pertinent ad illum; si fiant ad imagines miraculosas, spectant ad Ecclesiam vel Sacellum pro fabrica vel ornatu Ecclesiæ, aut imaginis, uti & quæ deponuntur in cippis, mensis, capsulis ad oblationes pro tali fine applicandas expositis. Ut adeò ad Parochum hodie vix aliæ oblationes pertineant, nisi quæ fiunt sub Missis ad altare in exequiis & sepulturis, in benedictione nuptiarum, introductione mulierum in Ecclesiam &c. Interim tamen oblationum, etiam non ad se pertinentium administratio, custodia, & applicatio ad mentem offerentium spectat per se ad Parochum, ut habet communis; nisi aliud per consuetudinem, privilegium, aut conventionem sit introductum R. 2. Oblationes, quæ fiunt in Ecclesiis Regularium, seu Religiosorum, pertinent ad horum ibi Deo servientium sustentationem, nisi de alia mente offerentium constet, qui fortè intendunt ornatum certi Sacelli, Imaginis miraculosæ, Altaris &c. *c. 1. de Statu Monach.*

c. 16. de Excessib. Pralat.